EGRESSY ZOLTÁN

ROSSZAT A JÓHOZ MÉRJ

Itt más színű a fű, a birkák nem legelik le. Kör alakú eltérés, tündérkaraj a neve. Azt mondják, amikor jön az éjszaka, nimfák jelennek meg, táncolnak, viháncolnak, emiatt nem tombolt soha még igazán vad vihar a környéken.

Bár ugyanezen okból a nap sem szokott felkelni rendesen. Félárbócon süt, kötelességszerűen, gyöngéden, kímélő üzemmódban. Nem azért, hogy a bánatot növelje, vagy hogy úgy érezze bárki is, nincs menedék földön és égen.

A vihar érzékmegölő, a napsütés is az. A zöldes tenger és a kéklő ég túlságosan tetszene, apály dagály idején, dagály, amikor apály ideje volna. A jövőt kerge homállyal hívjuk, és rosszul nézünk a múltba, pedig mintha koboldkacajként szólna.

ISMERETLEN ZÓNA

Nem szorongsz, azt hiszed, időben még távol van. Plusz túl sok a homály vele kapcsolatban. A tiszta kilátást saját galaxisod blokkolja előled, hiábavalók nagy teljesítményű távcsöveid, baljós felhőgubancot és értelmezhetetlen gázburkokat látsz csupán. 111 kilométer másodpercenként, nap nap után. A jelek szerint az Androméda lett a mindenség által kijelölt, ártatlan ellenséged. Kikerülhetetlen ütközéssel zárul majd a kozmikus áramlás, fagycsillagokat teremt, de téged újjászül a romlás. Igaz, jó bolygód eltűnik, és nem marad a Nap se. Kierőltetődsz az intelligens űrbe. Jön a világ legnagyobb tűzijátéka, miközben belepuhulsz a végtelenség vértelen bugyborékaiba. És még ez sem válthat meg, hiszen tudod: a szent kvantumuniverzumnak is van felfedezetlen határa.

FARKAS WELLMANN ÉVA

SZAGGATOTT VONAL

Megbeszéltük, hogy ennyiben maradtunk.
Csak nem tisztáztuk, mennyi lesz az ennyi.
A vonal egész úton szaggatott volt,
de reggelig mégsem bírtuk letenni.

Te úgy gondoltad. Én értettem félre.
Te elfeledted. Nem jutott eszembe.
Nekem nyolc álló évig így maradtál –
friss kőnyomat. (Na jó, ezt nem veszem be.)

De akkor mégis mért száguld külön két
szerelvény velünk, egész más irányba,
miért bízzuk a voksainkat önként

többismeretlenes, bohóc világra?
(A kalauz unottan eldülöngélt.)
Csatlakozás? Javítás: lásd az ábra.

MURÁNYI ZITA

A KIALVATLANSÁG METAFORÁJA

talán egy puha párna arcomba simuló összes ránca
a kialvatlanság metaforája az ébredés
minden ami belőlem indul ki és ami nem
éjjel ugyanaz a két szem és a tenyér
amivel lefeszítem a szívem
vissza egy kétismeretlenes dobbanásba
ez a szerelem előszobája papucsot húz
isten láthatatlan kőszobrára az ébredés
mintha minden reggel ugyanarra a hegyomlásra

A FÉNY ALLEGÓRIÁJA

szív dől-e a szív salakjára
vagy az ég is csak a föld álma
egymásra nyitni amikor csukott szemünk
a fény allegóriája más hely nem létezhet
az égen egy pont lebeg
hogy ketten tartjuk középre a napot
amikor kiteszed a meleg is fölfelé áramlik
mielőtt elillan a zárt terekben
minden reggel ugyanaz a vég
amiben fölcsillant a kezdet.

HOGY SÚLYNAK ÉREZD

ugyanaz a fény mindenki szemében megrajzol
egy másik világot eddig háttal álltam a tekintetedben
ahogy isten nekem most megfordulok
a kockakövek legszentebb kopogásán
meglopni a valóságot talán csak egy pihe
amit a szél is arcodon hagyott
amikor elfújnád hogy súlynak érezd
a súlytalanságot megérinthetjük-e
magunkban azt a legbelső mennyországot.

P. SZATHMÁRY ISTVÁN

GANG

A lebegő testet Takácsné vette észre a harmadik emelet egyből. Az udvaron már megint az ajtónak rugdosta a két kisgyerek a labdát, őket ment megnézni a függöny takarásában, bár szólni nem akart, sose szólt.

A szegény jó Marika ott lebegett arccal felfelé a körfolyosókkal határolt udvar felett, nagyjából a második és a harmadik emelet között. Fehér zokniba bújtatott lábfejeire műanyag papucsot, lábaira cicanadrágot, fekete mellénye alá barna kardigánt húzott. Olyan volt, mint egy túlérett, széles körte, végtagjaival időnként kicsit kalimpált, teste enyhén himbálózott a gyengécske légmozgásnak engedelmeskedve.

„Szentséges isten!" – mondta hangosan Takácsné, és összecsapta maga előtt a kezeit. Kisietett a lakása elé, és kihajolt a korlát felett. „Mi történt veled, drága Marikám?" – kérdezte kétségbeesett hangon. Marika balra fordította a fejét, a teste is ebbe az irányba

mozdult. Ettől láthatóan megijedt. Így aztán inkább maga elé, a hibátlanul kék ég felé kezdett beszélni. Elgyötört hangon mesélte el, hogy reggel úgy indult a nap, ahogy szokott. A virágait kezdte éppen átültetni a körfolyosón térdelve, amikor azt érezte, hogy a lábait mintha két hatalmas kéz markolná meg, és úgy emelné fel valami nagy erő. Kezeiből kiestek a szerszámok, a gondosan elkészített kontya is majdnem szétbomlott, és ott találta magát, ahol most van.

„Jaj, hát kinek kell ilyenkor szólni, Marikám?" – kérdezte Takácsné. Marika elég indulatosan azt válaszolta, hogy mit tudja ő azt, hát hívja a rendőröket meg a házmestert, de a fiáékat fel ne merje hívni a Takácsné, mert azok kimentek a hétvégi telekre a pár hete született tenyészkutyáikkal foglalkozni, mert a hétvégén se pihenhetnek, mert ilyen világot élünk, hogy egy tanárember meg a tolmács felesége nem tud kijönni a rendes fizetéséből a két gyerek mellett, annyit esznek azok, nem is érti, hogy ez miért van így manapság, régen a gyerekek fél napot elvoltak egy vastagon megkent vajas-lekváros kenyérrel.

„Jól van, Marikám, ne féljél, lesz segítség" – kiáltotta Takácsné, és a lépcsőház felé sietett. Marika nagyon picit elfordította a fejét, és követte tekintetével a nőt. Takácsné leballagott az első emeletre, és becsöngetett a virágos Timihez, aki tényleg mindenkit ismert a környéken. A csöngetésre rózsaszín, feliratos pólóban és fekete leggings harisnyában egy melírozott szőke hajú nő nyitott ajtót. Kezében cigarettát tartott, és kérdőn nézett Takácsnéra, aki szintén nem mondott semmit, csak zihálva felfelé mutatott. A virágos Timinek becézett nő még ekkor se szólalt meg, csak bement a lakásába. Amikor úgy egy perc múlva visszajött, már a telefonjába beszélt. „…be fogsz szarni, Zolikám, ha ezt meglátod. Igen, zárva van. Tudod a kódot" – mondta.

Takácsné közben felment a saját lakásába, és már azon volt, hogy hívja a rendőrséget, amikor hallotta, hogy nyílik, majd csukódik a bejárati ajtó. „Hát ezt gondolhattam volna" – motyogta maga elé, amikor kilesve az ablakon meglátta az udvaron átsiető férfit. A tűzoltó Zoli volt, a virágos Timi szívszerelme, legalábbis a nő mindig így emlegette a férfit, aki havonta többször is nála töltötte az estéket, söröztek, meg a körfolyosón cigarettáztak, még télen is. Aztán hogy ott is aludt-e, arról már megoszlanak a vélemények, Jácintné a földszintről például azt mondja mindig, hogy a virágos Timi csak játszik azzal a fiúval, merthogy van neki amúgy egy gazdag udvarlója. Így mondja, udvarlója, pedig hát a virágos Timinek nem kell olyan rafinált udvarlás. Ez a tűzoltó Zoli jó kiállású gyerek amúgy, fiatalabb is úgy öt évvel a virágos Timinél, aki már elmúlt negyven, persze ezt be nem vallaná soha.

Nézte Takácsné az ablakból, ahogy a tűzoltó Zoli méregeti alulról a lebegő testet. A férfi időnként a feje tetejét dörzsölte idegesen, aztán felhívott valakit, fel-alá járkálva beszélt a telefonba. Virágos Timi egy ideig a korlátra támaszkodva figyelte a férfit, kétszer is felhúzta a vállait, nyilván azért, hogy jelezze tűzoltó Zoli felé, most már szeretné tudni, kivel szervezkedik a telefonon keresztül, de csak ideges legyintéseket kapott válaszul. A nő egy idő után be is ment a lakásába, tűzoltó Zoli is befejezte a telefonálást, és elindult a kijárat felé.

Csend ülte meg az udvart. Marika is némán lebegett tovább, mintha békésen napozna a kellemes, meleg levegőben.

Úgy húsz perc múlva hallotta Takácsné, hogy nyílik a bejárati kapu, majd az udvarra közvetlenül nyíló vaskapu egyik szárnya nyikorogva nekicsapódott a falnak. Ahogy kinézett, tűzoltó Zolit látta, meg még két másik embert. Hosszú, kihúzható fémlétrát cipeltek. A három férfi gyakorlott, gyors mozdulattal állította talpára az eszközt. Marika kicsit oldalra billenve próbálta kideríteni, mi folyik alatta.

Tűzoltó Zoli udvariasan és tisztelettudóan elmondta Marikának, hogy megpróbálják a lehető legközelebb tolni hozzá a létrát, ő meg majd kapaszkodjon bele a kezeivel, és akkor már valószínűleg nem is lesz olyan nehéz lemásznia. És hogy ne féljen, ők majd jó erősen tartják azt a létrát.

A nő eléggé idegesen, elfulladó hangon azt válaszolta, hogy nem bazári majom ő, hogy létrákon mászkáljon a levegőben, és tudja, hogy a Zoli jó gyerek, és jót akar, de ha őt már idetette az a láthatatlan erő, akkor annak illene majd őt vissza is tennie oda, ahonnan felkapta, ugyanis ő nem tett soha semmit, amivel erre az egész felhajtásra rászolgált volna. A végén kicsit el is pityeregte magát.

A három férfi némán és zavartan hallgatta Marika kifakadását. Aztán az egyikük bemutatkozott, elmondta, hogy a tűzoltó Zoli kollégái mindketten, és megértik ők, hogy a néninek ez az egész nagyon kínos, meg hogy fél, hát ők is félnének valószínűleg, meg dühösek is lennének, de higgye el, hogy nem lesz ez olyan rettenetes, vigyáznak rá, csak próbálja meg, és túl is lesznek rajta hamar, és az egészet el lehet majd felejteni.

Marika szipogva, némán bólintott.

A férfiak kicsit megemelték a létrát, és lassan, óvatosan elkezdtek Marika felé lépegetni vele. A létra nekiütődött a nő testének, amitől Marika arrébb úszott, a létra meg csak billegett ide-oda, ahogy a férfiak próbálták egyenesen tartani. Na, megint – mondta az egyik férfi, és ismét közeledtek a test felé. Ugyanaz történt.

A férfiak kezdtek fáradni, egyre szaporábban vették a levegőt, miközben a hosszú létrával lépkedtek. Hagyjuk, ez így nem fog menni – mondta végül a tűzoltó Zoli. A létrát óvatosan a földre fektették.

„Mit gondolnak, hát nem hagyhatják ott a világ szégyenére" – ordította feléjük a folyosóról Takácsné. Addigra már többen is álltak a körfolyosók különböző pontjain. „Ne szóljon bele…" – emelte fel a hangját a virágos Timi, aki szájában cigarettával egy ideje újra az ajtaja előtt állt, és onnan követte az eseményeket. De nem tudta folytatni, mert egy rövidke közjáték megakasztotta. Kicsapódott a másodikon az egyik ajtó, és egy kisfiú rohant ki rajta, kezében megtermett, rikító színekben pompázó vízipisztollyal. Két teljes sorozatot sikerült leadnia Marika felé, mire az anyja szitkozódva utolérte, majd hangosan káromkodva visszarángatta a lakásba. Az ajtó csapódása öblös böfögésnek hatott az egyre szürkülő este csendjében.

Alig telt el pár perc, és Szedresi úr, a közös képviselő érkezett meg, erősen feldúltan. Vékony szálú, ritkás haja máskor fegyelmezetten hátrafésülve követte lendületes lépteit, most viszont a frizura mintha saját határait keresve nyújtogatta volna csápjait mindenfelé a magas homlok mögött. Magabiztosan menetelt az udvar nagyjából mértani középpontjáig, ahol szétvetett lábakkal megállt. Közben egyre többen tűntek fel a függőfolyosókon.

„Szeretném egy kicsit a figyelmüket kérni" – kiáltotta el magát Szedresi.

„Ez most lakógyűlés?" – kérdezte egy hang.

„Nem, nem az" – felelte Szedresi.

„Kár, pedig itt lenne már az ideje" – mondta az előző hang gazdája. „Lenne mit megbeszélni."

Szedresi erre kicsit már idegesebben azt felelte, nagyon is tisztában van azzal, mikor volt legutóbb lakógyűlés, meg azzal is, mik a problémák, de addig ezeken felesleges vitatkozni, amíg egy lebegő test látványa fogad mindenkit, aki a házba be- vagy onnan kimegy.

„Engem ugyan nem zavar" – hallatszott most másik irányból. „Jobban zavar, hogy a megbeszéltek ellenére valakik még mindig úgy használják a közös vizes helyiségeket, mintha a sajátjuk lenne."

„Emberek" – kezdett volna bele Szedresi, de Takácsné közbekiáltott. Felelőtlen gyilkosoknak nevezte lakótársait, akik cseppet se képesek mással törődni, mint önmagukkal, és simán hagyják reggelre meghalni a Marikát is, mert úgy át fog éjjel fagyni szegény, hogy nincs az az isten, hogy reggel még életben legyen, de akkor majd bánni fogják, hogy ilyen önzők és közömbösek voltak.

Ezután elég heves vita bontakozott ki, de túl sok hasznos ötlet nem merült fel azzal kapcsolatban, mégis mit lehetne tenni azért, hogy Marika nem fagyjon meg az éjjel. Túl messze lebegett, hogy megpróbáljanak pokrócot dobni felé, abban bízva, hátha elkapja. „Amúgy is, hogy ki lehet merülve" – csóválta a fejét egy rövidre vágott hajú, rekedt hangú, szemüveges nő. Csend támadt a szavait követően, és mindenki nézte a lebegő testet.

„Marikám, nem mondanál te is valamit?" – mondta Takácsné kissé hisztérikus hangon.

Marika egy ideig hallgatott. Úgy egy perc múlva szólalt meg, hangja egészen nyugodt volt. Felhívta a többiek figyelmét a tényre, hogy augusztus közepe van, és még éjjel is nyitott ablaknál kell aludni, sőt, ő például néha még lefekvés előtt kiakaszt vizes lepedőket az ablakok elé, hátha attól frissül a benti levegő. Ezzel az egésszel csak azt akarja mondani, folytatta, hogy a legkevésbé sem kell attól tartania senkinek, hogy ő esetleg itt éjszaka megfagy, és éhen se hal valószínűleg, mert reggel még evett egy jó adagot abból a krumplis tésztából, amit tegnap készített. Úgyhogy mindenki foglalkozzon most már nyugodtan a dolgával, Szedresi se fontoskodjon, amúgy is mindig akkor érkezik, amikor már késő, de holnapig nyugodtan gondolkodjon csak azon, hogyan szedik le őt innen, mégiscsak azért fizetnek neki, hogy megoldja a ház gondjait.

Az emberek szétszéledtek.

Nemsokára teljesen elcsendesült a ház, csak az egyik lakás ablakai mögött mormogott visszafogottan a televízió. Marika arca még mindig az ég felé nézett. A holdfény mintha ezüstporral szórta volna be a testét. „Olyan, mintha a víz felszínén lebegnék" – gondolta. És eszébe jutott az a nyaralás a hetvenes évekből. Amikor friss házasként kint voltak a bolgár tengerparton. Ott feküdt a homokban, kora délután volt. A férje egyszer csak feltápászkodott, és azt mondta, elmegy megnézni azt a büfét, amit idefelé jövet láttak. Hogy mit adnak enni a bolgárok. Ő meg ott maradt, teste alatt a törölköző, karjainak egy része a meleg homokhoz ért. Kicsit megemelte a fejét, és a saját combjait nézte. Szinte még egy kislányé mindkettő. Újra hátradőlt, és lehunyta a szemeit. Zajt hallott, kinyitotta a szemeit. Sörös üveggel a kezében magas, vékony, barna fiú állt a törölköző mellett. Bolgár lehetett. Haja fekete volt, és göndör, az izmai élesen rajzolódtak ki, és még ma is emlékszik, hogy odanézett a fiú lába közé, arra a nagy dudorra a sötétkék fürdőnadrágban. A fiú mondott valamit, de nem értett belőle egy szót se. Nyújtotta a sörös üveget, de ő intett a fejével, hogy nem kér. A fiú csak mosolygott, a fogai fehérek voltak, az ajka meg egészen piros. Aztán leguggolt. Ő meg felszisszent, ahogy a hűvös sörös üveg alja a hasához ért. A fiú most már hangosan nevetett. Aztán felállt, dobott egy csókot, és elment. Egyszer még visszanézett, majd eltűnt a partot ellepő strandolók között.

Este hallgatta egy ideig, ahogy a férje horkol mellette. Aztán felállt, óvatosan kijött a sátorból, és a part felé indult. Az ösvényt jól látta maga előtt, az éjszaka holdfényes volt, a levegő meg szinte mézédes. A parton próbálta megtalálni a helyet, ahol aznap feküdtek. Nagyjából itt lehetett, gondolta, miután pár métert körözött a bezárt, lelakatolt büfféépülettől nem messze. A homok nedves és hűvös volt, mélyen beletúrta a kezeit. Majd hátradőlt, és kinyújtotta a lábait. Nézte a csillagokat maga felett. Jobb kezével benyúlt a vékonyka, rövid ujjú pólója alá, és tenyerét a hasára tapasztotta.

Marika lebegett a gang felett. Nézte a csillagokat. Jobb kezét a hasára tette óvatosan. Aztán elmosolyodott. Elképzelte, hogy lassan benyúl a kardigán, majd a mellény alá.

A MACSKA

Azok ott ketten, lent az utcán, kicsit tétován éppen akkor estek egymásnak, amikor kinézett az ablakon. A szemközti panel tövében álltak, alakjuk élesen rajzolódott ki az utcai lámpa fényében. Az első csók, gondolta magában. Nem volt keserű, de vidámmá se tette a felismerés. Csak valamiféle enyhe izgatottságot érzett, hogy ő ezt most meglátta. Azok ott lent nem is tudják, hogy életük egy fontos eseményének van egy távoli és ismeretlen tanúja.

Visszament a szűkös konyhából a szobába. Az asztalon és az ágyon kívül semmi más nem fogadta. Korábban az egyik sarokba dobta a szatyrot, amibe a kevéske ruháját gyömöszölte az őr, amikor kiengedték. Más holmija nem volt. Óvatosan ült le az ágyra, a teste már magától is tudta, hogy a túl hirtelen találkozás bármilyen felülettel égető fájdalommal jár.

Nem emlékezett, pontosan meddig tartották bent, annyit tudott csak, hogy már három napja itt töltötte az idő java részét, ebben a kicsike panellakásban, ahová a papír szerint ideiglenesen elszállásolták. Hogy meddig, arról majd döntenek valamikor. Lassú mozdulattal végigheveredett az ágyon. Nehezen aludt el. Egy ideig a párra gondolt. Hogy mi lesz velük, boldogok lesznek-e együtt egy ideig. Aztán ideges, sekélyes alvásba merült, gyorsan váltakozó álmok követték egymást, köztük pár perces eszmélések.

Hajnali ötkor ébredt. Fájt a gyomra, a szája ki volt száradva. Két órával később már a távolsági buszpályaudvaron várakozott a többi álmos, mereven mozgó utassal. A faluban a temetői megállónál szállt le. A ronda, szabálytalan egysejtűként szétterülő település közepe felé vette az irányt. A bágyadtan erőre kapó napfényben szürkés fénnyel csillogtak a házak ablakai. Pár lépés után rájött, hogy mi zavarja annyira. A csend tömör vattaként bélelte ki az utcákat. Még csak kutyaugatást se lehetett hallani. Csak távolból, látszólag a messze húzódó horizont felől lüktetett a fülébe valami tompán ismétlődő ritmus, mintha a világoskék égbolt hatalmas mellkasa alatti szívhangot hallaná.

Nagyjából tíz percig gyalogolt a főúton, mire elért a szülőházig. Vagyis a szülőház helyéig. Már egy másik ház, kevés fantáziával épített, de annál tekintélyesebb méretű épület állt ott, ahol valamikor a családjával éltek. Az özvegyen maradt nagymamával, a szüleivel meg a két, folyton nyafogó húgával, akik kiskoruktól fogva kérlelhetetlenül utálták a világot. Egymást se szerették, de ez a közös gyűlölet épp elég volt ahhoz, hogy gond nélkül elviselje egymás társaságát a két alig megkülönböztethető szőke lány.

A régi ház feleakkora volt, mint ez az új, ahol ismeretlenek laktak. De a réginek volt tornáca, ezért a mező mintha egészen a küszöbig merészkedett volna a mindig gazos, folyton a kiszáradás határán senyvedő udvari növényzet álcája alatt. Most el lehetett látni egészen a távolabbi lankákig. Persze, gondolta, mert ezeknek első dolguk volt lebontani az istállót. Az egyetlen helyet, ahol biztonságban érezte magát. Sokszor osont be ide nyaranta, az erős szagokkal teli félhomályba. A vastag, hideg falhoz tapasztotta az izzadt ingét, és csak nézte, sokszor órákon át, ahogy a tehenek hatalmas oldala emelkedik és süllyed, mintha egy unatkozó karmester intéséinek engedelmeskednének.

Az udvarra se lehetett ráismerni. Csak a hatalmas fa áll ugyanúgy középen, ahogy régen. De nem volt már alatta kutyaól, és az egrest is összesöpörték gondos kezek. Hiányzott a

szétdobált, semmire se jó rozsdás vasak látványa is. Csak egy kék, műanyag gyerekmedence szabályos tömbje törte meg a gondosan nyírt gyep egyhangúságát.

A főúton átmenve, szinte közvetlenül a tanyával szemben, nyílegyenes betoncsík tört előre a szántóföldek között. Emlékszik, gyerekként a végtelent sejtette a magas fákkal szegélyezett, árnyas bekötőút végén. Elképzelte nemegyszer, hogy csak úgy nekiindul, megy egész nap előre azon a repedezett, hepehupás úton, addig megy, amíg egy másik országba nem ér. Ott is magyarul beszéltek volna az emberek, de mind barátságosan, és ragyogott volna minden ház, mintha aranyból lenne. Ám az út végén nem volt más, csak a téesz hosszú, fehér csíkokként sorakozó épületei.

Az unokatestvérei ezen az úton tanultak meg motorozni. Bátor és erős fiúk voltak. Ha százas szögbe léptek apjuk szerelőműhelye előtt, csak röhögtek. A macskák nyakszirtjét olyan erővel kapták el, hogy az ő szíve egyből erősebbet ütött. De a szőrös kis állatoknak soha nem lett semmi bajuk, csak lógtak ernyedten, lábaikkal kalimpálva a szutykos tenyerek szorításában. Ha verekedtek, mindig alulmaradt, azok meg kiröhögték, vagy homokot rugdostak rá, amíg a fájdalomtól összegörnyedt testtel hevert a földön. Egyedül a nagyanyja szerette igazán. Belőled még lesz valaki, meglátod, hallani fogunk még rólad. Ezt mondta neki nemegyszer. Sokan hallottak aztán róla a faluban, szerencsére a nagyanyja már nem.

Pár száz méterrel az előtt, hogy az út belefutott volna a téeszépületekbe, keresztezte egy vékonyka ösvény. Lépteit lelassította, jobbra fordult, és tovább lépdelt egyenletes tempóval az ösvényen, amit lassan maga alá gyűrt a gaz. Sűrűbb lett a növényzet, a gyéren álló fák közé egyre kevesebb napfény tudott befurakodni. Úgy kétszáz méter múlva ért el a tisztáshoz. A régi majorsági épület szinte ugyanolyan állapotban várta, mint amikor hosszú évekkel ezelőtt utoljára látta. Lilásbarna vakolata nagy része örökre eltűnt, a nyers téglasebekből talán több volt, mint annak idején. Az ablakokat nem pótolta senki azóta se, és nehéz lett volna eldönteni, vajon szaporodott-e a lassan bedőlő falakon a firkák, festménynyomok, bevésések száma.

Ott volt a malomkő is a fűben. Amire olyan sokszor mászott fel gyerekként. Kapitány vagy indiánfőnök volt, nézte onnan a fákat körbe, hol bújhatott el az ellenség. Meg a régi, használaton kívüli betonkút is ott állt. És a fa is megvolt, ami alatt ott hevert az apja, amikor utoljára látta. Vagyis csak a cipőit látta igazán, tisztán, azokat a széttaposott, sárgásbarna cipőket, amik sokszor töltötték el félelemmel. Meg látta még kicsit a lábai szárát, a farmernadrág kékjét. Nem engedték közelebb. Később visszaszökött, amikor már senki se volt itt, és közelebb merészkedett a fához. Ott volt még a fűben az apja testének a lenyomata. Kicsinek tűnt ez az embernyom.

Egy kicsi és legyengült ember volt már akkor, csak ezt nem láttam. Ezt gondolta most, amikor közelebb lépdelt a fához. A magas fű egyenletesen hullámzott, nem járt erre régóta senki se. A fa tömör lombkoronája felől magas, elnyújtott hangot hallott. Közelebb ment. A legalsó, vastag ágon apró macska feküdt hason. Karnyújtásnyira volt csak tőle. Lassan a macska felé nyúlt. Az picit összerezzent, de nem mozdult. Érezte a tenyere alatt a meleg kis test lüktetését. Megragadta a nyakszirtnél felgyűrhető bőrt, és óvatos mozdulattal leemelte a kicsi állatot az ágról. Az nézett csak rá kerek szemekkel. Magához húzta az állatot, a macska a pólójába mélyesztette két mellső lába karmait, de szinte meg se érezte. A macska halkan dorombolni kezdett. A férfi elmosolyodott. Ráncos arcán olyan volt ez a mosoly, mint egy magára hagyott pad ülőkéjén a lepattogzott festék helye.

NOVÁK ZSÜLIET

A KUTYA

Júlia vallásos áhítattal imádta a gyerekeit. Bár a gyengeséget egyáltalán nem állhatta, nélkülözéssel teli életében ezt az apró kihágást mégis bocsánatosnak vélte.

Utálta a nehéz gyermekkorról szóló panaszos meséket. Megvetően elhúzta a száját, és félhangosan pöfögött. Mindenkinek nehéz gyermekkora volt. Lenézte a pénztelenség és a kemény munka miatt fanyalgókat. Ha valaki igazán keményen dolgozik, szegény ugyan lehet, de nincstelen semmiképpen. Mivel azt tartotta az ember sorsának, amit beteljesít, viszonylag kevesen bizonyultak méltónak a sajnálatára. Az életet egy nem túl nagy titkokkal teli kihívásnak tekintette volna, ha időről időre nem támadják meg rejtélyes betegségek a családját. Ezekben nem is maguk a betegségek zavarták, hanem azok megmagyarázhatatlansága.

Háromévnyi meddőségében sem az bántotta, hogy nem lehet gyermeke, hiszen gyerek sok van ezen a világon, olyan is, akinek éppen őrá lehet szüksége anyaként. Csakhogy hivatalosan, az összes pecsétes papír szerint sem a férje, sem ő nem volt meddő. Csak éppen nem esett teherbe.

De a harmadik év végére készen állt elfogadni életük gonosz szeszélyét, és megállapodtak. A nyár az esti fröccsözések, Tisza-parti séták és szlovén túrák ideje, ráérnek télen elveszni az örökbefogadás bürokráciájában. Abbahagyott mindenféle tüszőérlelőt meg -repesztőt, és megnyugodva várta a hideget. Majd egyik napról a másikra nagyon fáradt lett. Tizenkét órákat aludt, irodai munkája és az oda-vissza utazás teljesen kimerítette, semmi másra nem maradt ereje. A szombati szieszta alatt azon töprengett, betegség támadta-e meg, vagy terhes. Lapozott egyet négyzetrácsos naplójában – ami annyiból állt, hogy tett egy állítást, aztán két oszlopban felsorolta a mellette és ellene szóló érveket, de ő ezeket a füzeteket húsz éve naplónak nevezte –, és arra jutott, hogy harminchárom éves, jóképű és potens férjével szeretik egymást, egészségesen táplálkozik, nem hanyagolja el a szűrővizsgálatokat, és sportol, tehát minden bizonnyal egy magzat rágja a testét, nem a rák.

Amikor az orvos megerősítette gyanúját, nem lepődött meg, nem sírt, hanem bólintott. Nem csapott nagy hűhót körülötte, az elmúlt években minden tudományos cikket elolvasott a témában. Orvosi szempontból ez a tizenkettedik hétig nem terhesség, hanem a terhesség lehetősége. De aztán az élet csak megelégelhette, hogy nem tud Júliának sem örömet, sem meglepetést okozni, mert a második ultrahangon egy magzatból kettő lett, ez pedig még Júlia pragmatikus páncélján is repedéseket okozott. Hazáig zokogott. Másnap betelefonált a munkahelyére, kivett két hét szabadságot (annyi hiányzott a tizenkettedik terhességi hét betöltéséig), s ezt a két hetet fekvéssel és lapos hasának simogatásával töltötte.

Ezután minden orvosi vizsgálat alatt meglepődött, hogy még mindig A magzatról és B magzatról beszélnek, még mindig nincsen szó tévedésről, más és más orvosok is két csecsemőről magyaráznak, aztán amikor a császármetszés során egy perc különbséggel emelték ki a kisfiút és a kislányt, Júlia, aki világéletében undorodott az ocsmány beszédtől, mert az intellektus csődjének gondolta, ha valaki nem tudja

magát megfelelően kifejezni az évek alatt magára szedett szókészletéből, annyit mondott: Baszki, tényleg kettő!

Onnantól kezdve csak akkor érezte jól magát, ha a gyerekei között lehetett. Izmos teste anyává puhult, jégkék tekintete felmelegedett, akár a nyári ég. Ránézett a kisfiúra és a kislányra, akik szakasztott tükörképei voltak egymásnak. Ha az egyik jobbra billentette a fejét, a másik balra, ha az egyik bal kézzel nyúlt felé, a másik jobbal. A csoda állandó és tagadhatatlan jelenlététől Júlia megtört. Az első közös nyarukon minden alkalommal, amikor a férje dolgozni ment, szertartásosan félmeztelenre vetkőzött, lecsupaszította babáit, s így sütkérezett át teljes délelőttöket apró kezek és arcocskák érintésében. Összerezzent, amikor valaki becsöngetett, beszakítva a hármójuk közötti intimitásnak furcsa burkát. Ilyenkor, mint a sötét, jeges áradás, elöntötte a bűntudat. Neki embert kell nevelnie ezekből a gyerekekből, ehelyett naphosszat édes nyálacskában és tiszta leheletben fürdőzik.

Kényszerítette magát, hogy megszeresse a sétákat, amelyek kiszakították őket jól behatárolt világukból. Rituálisan bebugyolálta a kicsiket, minden évszakhoz képest kicsit túlságosan, állandóan duruzsolva, puszilgatva a talpacskákat és ujjacskákat, így az ikrek elég kevésszer méltatlankodtak a dolgok folyásán. Júlia pedig a séták alkalmával évről évre eltervezte, hogyan fognak kinézni a születésnapok, karácsonyok, milyen könyveket fog nekik felolvasni, és mikor kaphatnak először biciklit, hogyan fog reagálni a párjaikra, akik biztosan nem lesznek hozzájuk méltók. És a kutya. Kutya is mindenképpen kell a gyerekeknek. De mikor? A kutya veszélyes jószág, amíg nem tudja megtanítani a kicsiknek, hogyan nyúljanak az elejéhez és a végéhez, hogy ne ijesszék meg, amikor alszik. Addig nem szabad kockáztatni. Egy nagyon-nagyon szelíd, mozgékony, türelmes ebre lenne szükség. Talán egy vizsla, de azt télen be kell engedni a házba. Vagy egy komondor, ha nem kellene olyan sok időt fordítani a szőre ápolására. Esetleg labrador, golden retriever, de nagyon sokan azt mondják, ezeket a fajtákat túltenyésztették. Ilyesmiken morfondírozott, míg meg nem állították megcsodálni a gyerekeket, vagy néhány semmitmondó kérdést feltenni a felebaráti figyelem jegyében.

Bertus (a nagy szomszédasszony) személyisége mindenkire nyomasztóan hatott. Szerteszét álló haját feketére festette, óriási keblére nem kapott kényelmes melltartót, így inkább nem is hordott semmilyet, ellenben recsegő torokhangja minden irányban messzire terjedt. Nagy, puha kalácsképe sem ráncokkal, sem körülírható vonásokkal nem rendelkezett.

Bertus csak a jelenben állt haragban az egész világgal, a múltjában minden kifehéredett és megtisztult. A halottak szentté emelkedtek, a gyermekkor ideálissá vált, tanárai keményen, ám igazságosan bántak vele és mindenki mással. A munkában utolérhetetlenül dolgos volt a férjével együtt, akivel a semmiből építették föl házukat, amelybe pontosan két gyermeket szült (mert szerinte a tisztességes emberek két utódot nevelnek). Az, hogy a férjét elvitte a mája, sajnálatos és elkerülhetetlen következménye a kőművesek életének. Lényegtelen halálánál sokkal nagyobb szerepet töltött be kilúgozott emléke. Ha nem kőműves lett volna az az áldott, jó ember, akkor kevesebb alkoholt fogyasztott volna, és kevesebbet járt volna el a keze, mert a barátai, a munkája és a szesz tehetett mindenről. Dömét különben kenyérre lehetett kenni.

Minden szava és emléke a múltban járt, egy egyszerűbb és átláthatóbb világban, ahol a kenyér tovább elállt, a tojásfehérjét keményebb habbá lehetett verni, az Ultra jobban oldotta a zsírt, és az emberek… No igen, azok emberek voltak. Ezeknek meg fogalmuk sincs arról, hogy mi az a munka meg élet.

Ha meglátogatta valamelyik lánya, kényszeredetten meséltek életük ügyes-bajos dolgairól. Nem hosszan, mert éppen csak addig juthattak el a történeteikben, amíg Bertusnak eszébe nem jutott a múltból egy hasonló eset, ami valakivel, valamilyen formában, hasonlóan megesett. Persze azért nem ugyanúgy, hanem jobban, okosabban vagy tisztességesebben.

Így aztán Bertussal nem szeretett senki leállni beszélgetni, ugyanakkor senki nem mert nem megállni, ha éppen leszólította.

Júlia is megtanulta, nem tud olyan gyorsan repülni az ikerbabakocsival el és vissza, hogy ne érné utol Bertus káráló hangja. Olyankor az asszonyt hallgatva inkább azzal foglalta le magát, hogy a kutyájában gyönyörködött. Egy közepes méretű, zsömleszínű keverékben, ami oda nem illő módon leginkább az akita fajtajellegeit mutatta sok más között. Tömött bundája, szelíd, szép szeme elfeledtette Júlia természetes fenntartásait az idegen kutyákkal szemben. Odalépett a kerítéshez, betette a kezét, a kutya pedig odasimította tenyeréhez a fejét és a fülét. Kicsit ringatózott, hogy bemutassa a simogatás ideális ütemét, majd amikor Júlia keze a kívánalmakhoz igazodott, félrecsapott nyelvvel lihegni kezdett, és Júlia megesküdött volna rá, ha nem tudta volna, hogy lehetetlen, hogy a kutya mosolygott.

– Gyönyörű állat! – szakadt ki belőle.

– Áááá, hitvány dög ez, angyalom!

– Ez a kutya? De hát miért? – vakargatta meg a kutya füle tövét, amiért az hálásan mormogott.

– Hát ezért – vetett Bertus az állatra egy becsmérlő pillantást. – Mire jó egy szelíd kutya? Megmondom én, semmire. Idehozta nekem a lányom ezt az állatot, hogy ne legyek egyedül, de ettől aztán akárhány betörő bejöhet! Megnyalja ez a postás, a gázos meg akárki kezit! Nem normális!

– Csak szelíd, de szép – kedveskedett Júlia.

– Hát ezt mondom én is! Minek nekem egy szelíd kutya?

– Úgyis van riasztó a házon.

– Persze hogy van, hát egyedül élek! De nekem egy jó hamis kutya kéne. Ezt se simogattam, mégse lett hamis. Biztos azért, mert boldog-boldogtalan benyúlkált a kerítésen. Jaj, nem rád gondolok, angyal, hanem a többiekre. Most hívhatom ki az állatorvost, hogy elaltassa!

– Elaltassa? Azért, mert szelíd?

– Mert nem normális. Mindenkiben megbízik, és… és sokszor a farkát is kergeti.

– Talán csak játszik. De Bertus néni, miért nem adja be menhelyre a kutyát? Olyan szép jószág, biztosan elvinnék. Hátha valaki éppen egy ilyen szelíd kutyát szeretne.

– Én? Dehogy adom be a menhelyre!

– Miért nem?

– Ott csak éheztetik az állatokat!

– Miért éheztetnék?

– Mert sosincs pénzük. Ezek az állatvédők folyton kuncsorognak meg gyűjtenek.

– Inkább elaltattatja?

– Hát persze. Mégiscsak az én kutyám! – húzta ki magát Bertus önérzetesen. – Láttad volna Kántort, az volt ám a kutya! Egy szép, hosszú szőrű németjuhász. Na, attól még néha a leveleket se kaptuk meg. Képzeld, volt, hogy be se tudta dobni a ládába a postás, mert

attól félt, hogy Kántor menten szétkapja a kerítést. Néha csak behajította az udvarra, a kutya meg miszlikbe tépett mindent. Végül az uram csinálta azt a külső postaládát. Milyen ügyes, szép munka, látod? Kőműves volt, de ács is lehetett volna belőle. Neki mindenhez volt tehetsége.

És Bertus olyan bámulatra méltó erővel védte a védhetetlent, amely felaprította és elnémította Júliát. Megértette, nem létezik az az érv vagy bizonyosság, amely meggyőzné Bertust, hogy ő csak egy ostoba, csökönyös vénasszony. Ömlöttek szájából a szavak, akár a gennyes fertő, és Júlia egyre mélyebbre süllyedt a nyúlós tehetetlenségben, amelyben csupán egyetlen kutya élete volt a tét, mégis erején felülinek mutatkozott az állat megmentése. Betemették a gyalázatos szavak, amelyek alatt már nem is fulladozott, csupán mozdulatlanná dermedt. Képtelen lett bármit tenni ellene vagy magáért, egyszerűen csak várta a szabadulást, amelynek eljövetele már nem is saját magától függött, hanem Bertus könyörületétől. Megmerevedett, a kutya is újrakezdte a kerítésen túli himbálózást, ismét magát simogatta Júlia kezével.

– Hallod?

– Nem – nyöszörögte Júlia, mire Bertus csak a szemét forgatta.

– Azt kérdeztem, ha annyira tapogatod azt a Kántort, mért nem viszed el?

Júlia úgy érezte magát, mintha álomból ébredne, de az álom valamiért mégsem ereszti.

– Azt hittem, az előző kutyáját hívták Kántornak.

– Minden kutyámat Kántornak hívják. Akkor kell?

– Nem is tudom, nem lehet. Nagyon szeretném, de a gyerekek csak másfél évesek, és a férjemmel is meg kellene beszélnünk, nincsen kutyaházunk se, és…

– Ááá, felejtsd el, nem kell elvinned, csak azért mondtam, mert úgy odavoltál. Na, mennem kell, neked is kéne, biztos éhesek már a gyerekek.

Azzal faképnél hagyta az asszonyt. Júlia még állt egy nagyon hosszú pillanatig, nézte a kutyát, az pedig megnyalta a kezét. És abban a percben úgy tűnt Júliának, csak ő és a kutya létezik a világon, amelytől el kellene búcsúznia, hiszen végeredményben már a halálsoron van, csak nem tudja. Vagy mégis? Az állatok állítólag megérzik az ilyesmit. Tett egy remegő lépést előre, aztán vissza, aztán megint előre, majd vissza, aztán előre és még egyet előre. Tudta, hogy gyönyörű a családja, várja a teregetés, a kisfiú irányából súlyosbodik a kakaszag, egyszóval pontosan ugyanolyan az élete, mint eddig. Most mégis csak ő és a kutya létezett, amelynek halálában egy óvatlan pillanatban bűnrészessé vált.

Kifulladva ért haza, pedig csak két házzal odébb laktak. Gépiesen elvégezte a teendőket, szava sem volt a gyerekekhez, akik ettől abbahagyták a gügyögést, a maguk bababáját és mamamáját. Súlyos csönd ereszkedett a házra. Júlia igyekezett mindinkább gyűlölni és megvetni Bertust, amiért belerángatta ebbe az egész disznóságba, de ez a lelkiismeretén vajmi keveset segített.

Félálomban telt az éjszakája. Pedig ez egyszer csupán annyi vágya maradt, hogy végre fejest ugorhasson a fekete óceánba, amelyben egy pillanatra mindannyian megsejtjük a halált. Minden éjjel magába ránt, és reggel, amikor kimászunk az öntudatlanság kútjából, olyan, mintha egy kicsit meghaltunk volna, aztán mégis föltámadunk, újra és újra, sok ezer napon át, amíg el nem jön az a nap, amikor mégsem. Persze ez nem sikerül mindenkinek így, ilyen természetesen és ritmusosan, úgy meghalni, ahogyan azt előtte már húszezer alkalommal begyakorolta.

De aznap éjjel Júliában csak érzések és sejtések, a valóság más és más módozatai kavarogtak, dobálták a testét, gyűrték a lepedőjét. Nem adatott meg számára a nyolcórányi

halál könnyű menedéke. Végre elérkezett a reggel, Júlia kitépte magát a nem alvás és nem ébrenlét posványából, és kiment a konyhába kávét főzni. Reggelit készített, a férjét munkába indította, a gyerekeket felöltöztette és tisztába tette. Józanul fölmérte fia és lánya jó és rossz tulajdonságait, két oszlopba rendezte őket, majd nekilátott ez utóbbiak módszeres kiirtásának.

HORVÁTH VIKTOR

A TEREMTÉS

Kaffka Margit emlékének

Egy havas délután hozták fogaton. Amikor a portás nővér kinyitotta a kaput, én éppen a mosodából jövet húztam a keményfából készült kis kocsinkat a tiszta fehérneművel. A hintó elállta az utamat. Bedübörgött a kapubolt alá, megtöltötte a sötét előteret, én megtorpantam, ott volt előttem a hintó ajtaja, rajta pont szemmagasságban a Nemzeti Természetjogi Hatóság címere: fehér mezőben fekete fogaskerék, abban piros szív, a szívben fogaskerék, a fogaskerékben ismét szív, és így tovább, de a mind kisebb és kisebb fogaskerekek és szívek a címer közepén elkülöníthetetlenül összefolytak. Ez a címeres ajtó kinyílt, egyenruhás tisztviselőnő mászott elő, lehajtotta a hágcsót, nyújtotta a kezét, és lesegítette Helénkét. Sután mozgott a hosszú kabátjában. Utána egy másik tisztviselőnő jött, de rajta nem a Nemzeti Természetjogi Hatóság, hanem a Királyi Gyámhatóság egyenruhája volt.

Ahogy kiszálltak, sorban rám néztek. Az NTH-s szigorúan, Helénke kíváncsian, a gyámügyes anyai jóindulattal, a kedves portás nővér pedig mutatta, hogy kísérjem a vendégeket a hátsó csigalépcsőn az emeletre a fejedelemasszony szobájáig. Már várják Helénkét. A Nemzeti Természetjogi Hatóság munkatársnője a kapualjban maradt, és a kocsisnővel beszélgetett, a gyámügyes pedig jött velünk; én mentem elöl, végig a kolostorudvaron. Sűrűn, vastagon és erősen hullt a hó, hamar sötétedett, kis csillámok imbolyogtak a nehéz, lilás fehérségben. Ince, a kolostor mindenese lapátolta a havat az útról; mikor elmentem mellette, megállt a kezében a hólapát, sunyin nézte a földet.

Kopogtattam az ajtón, és amikor szóltak, hogy kinyithatom, benéztem a belépő vendégek mellett: láttam a fejedelemasszonyt és szoror Leonát, a rendház legöregebb apácáját. Hajlott, nem nélkülivé aszalódott asszony, csöndes és bölcs, mint a fehér kertben álló hársfák; se kora, se múltja – aztán mentem, hogy nővérkéimnek szétosszam a tiszta fehérneműt.

Helénke másnap belépett a noviciátba.

Reggel öt óra harminckor szólt a csengettyű, felkeltünk, gyorsan kinyitottam az ablakot, sötét volt, mégis világos a sok hótól, tiszta, hideg levegő. Meggyújtot-

tam a gyertyát, gyorsan felöltöztünk, Helénke a zománcos mosdótálból mosta az arcát, és amikor hálóingének ujja feljebb csúszott, fehér hegeket láttam a csuklóján és végig belül az alkarján. Bevetettük az ágyat, rendbe raktuk a hálótermet, letérdeltünk a padlóra, hogy belekezdjünk a reggeli karimába.

– Ma ön válasszon imát, kedves húgocskánk, Helénke – mondta szoror Bertolda.

A többiek lehajtották a fejüket, én oldalvást ránéztem, bátorítottam, hát persze. Ő választ, és mi mondjuk vele:

– Az Atya, a Fiú és Szentlélek nevében kezdem meg ezt az új napot. Köszönöm, Atyám, hogy ezekkel a testi és lelki tulajdonságokkal alkottál meg engem. Uram, ma reggel is te hívsz, én fölpattanok fekhelyemről, és sietek beállni szent szolgálatodba. Tied vagyok, mindenem a tied. Kérlek, add, hogy a teremtmények teljes hozzád tartozását kiváltsam hűségben, gondosságban, felebaráti szeretetben, hiúságtól, látszatosságtól és ösztöniségtől ment, tiszta szándékban. Add a te lelkedet, s életem kialakul a te szent, erős és édes akaratod szerint.

Szoror Bertolda bólintott. Hatkor szólt az Angelus-harang, és mi elmondtuk a reggeli Úrangyala verzikulusait. Fél hétkor, a második csengettyűszókor a falak mellett járva lementünk a templomba a reggeli misére.

– Honnét tudtad azt az imát? – suttogtam oldalra, mikor a folyosón a kápolna felé mentünk.

– Hát megtanultam.

– De hát csak tegnap jöttél. A családodtól tudtad?

– Nincs családom.

– A folyosókon a novíciák szilenciumot tartanak – mondta mögöttünk a kedves Bertolda nővér. Csendben mentünk tovább.

Mise után, negyed nyolckor a refektóriumban a reggeli vajas kenyér tejeskávéval, egy szelet sajttal és araméval. Evés előtt asztali imák. És az asztalfőnök nővér így szólt:

– Kedves szerzetestársaim és novícia gyermekeink! Tegnap új jelölt érkezett hozzánk a Gondviselő Atya jóságából. Fogadjuk őt szeretetünkbe, tanítsuk türelemmel, és segítsük mindenben. Most pedig válasszon nekünk asztali imádságot ő.

Helénke pedig elkezdte:

– Atyánk, a föld minden javát jóságodból élvezzük…

Ezt az imádságot kevesen ismerték; szoror Leona mentette meg a helyzetet; gyorsan belépett, magabiztosan kántált Helénkével, csatlakozott még néhány idős nővér, erős hangon fohászkodtak, a többiek pedig kis késéssel próbálták követni őket.

– Add, hogy szent igazságod szomjúhozzuk s éhezzük!

Reggeli közben szigorú szilencium van, nem tudtunk beszélgetni, aztán a földszinti folyosón és a lépcsőkön sem, mert a szegény lelkekért és a szenvedőkért könyörögtünk menet közben, mindig a falak mellett haladva.

Nyolc órára sok apáca a járási kórházba megy dolgozni, van, aki a polgári iskolában kézimunkát, természettudományt vagy nyelveket tanít, mi, novíciák pedig a kolostori tanintézetben hittudományi oktatást kapunk, és néhány választható laikus tárgyat tanulunk – férfiaktól. Azok a férfiak reverendát viselnek.

A Helénke érkezését követő napon az első óra egyháztörténet volt. Vajon milyen lehet itt neki? Hogy lát bennünket ő, az újonnan jött? Mit fog gondolni a tanárainkról, a rendházat vezető szororokról? Büszke lehetek a tanáraimra? Tetszik neki az épület csendje, az illatok, a padló kőlapjai, az ólomüveg és a falak kovácsoltvas kandeláberei? Az első és legerősebb élmény milyen lenyomatot hagy nyitott és érzékeny lelkében?

Vártuk a tanárt. A pocakos dr. Tóbiás Frigyes bácsi, a püspöki bazilika oltárigazgatója késett. Máskor pontos volt. Aztán megérkezett ez a lágyszívű öregember a viseltes, zsírpecsétes reverendájában, kis cseréppipájával, táskás szemeivel, de addigra már ki is találtuk, hogy miért késett: a fejedelemasszony új testvérkénk miatt hívathatta magához. Az óra elején Frici papa váltott vele pár barátságos szót, megkérdezte, hogy jól érzi-e magát, erős hitre biztatta őt, aztán folytatta, ahol a legutóbb abbahagyta: a késő ókori egyházi zsinatok papi nőtlenségről szóló vitáinál.

Dr. Tóbiás Frigyes mindig jóságosan bólogatott, akár jót mondott a diák, akár nem; ha rossz volt a válasz, akkor udvariasan és körülményesen kijavította, de ez nehezére esett, olyankor igencsak feszengett, és mindig nagyobb zavarban volt, mint az ifjú novícia, aki hibázott. De Helénke helyesen válaszolt, és okosakat kérdezett. Frigyes bácsi elővette nagy, kockás zsebkendőjét, megtörölgette vele a homlokát, és elragadtatottan helyeselt Helénke minden szavára. Milyen szép volt ez így. Milyen jó, hogy a Frici a legelső pap, akivel ez a kedves lány találkozik, gondoltam akkor.

Aztán kicsöngettek. Dr. Tóbiás Frigyes átment a következő órájára a hittudományi főiskolára, és amíg a dogmatikatanár meg nem érkezett, rárontottunk Helénkére; Erzsike volt a legkíváncsibb, nem hagyott szóhoz jutni:

– Ugyan, te mellette alszol, és a refektóriumban is mellette ülsz, úgyhogy légy szíves, most mi hadd…

– De hát nincs bennem semmi különös, látjátok, hogy csak szolgálni akarok, és engedelmeskedni – Helénke szabadkozott és mosolygott, mosolygott, mi pedig nagyon szerettük őt.

– De hogyhogy? Hogyan? Hogy csináltad? Hogy csinálták? Hogy vettek fel?

– Hát jelentkeztem az Nemzeti Természetjogi Hatóságon keresztül, és a gyámügy is segített közvetíteni.

– De a rend bezárta a kapukat; a Megváltott Ország bevezetése óta nincs tagfelvétel.

– Hát nem tudom. Újember vagyok.

Kis csönd lett, pár nővérkénk a mosdó felé indult vagy a tanterembe, hogy segítsenek virágot locsolni, szellőztetni, táblát törölni.

– Arra rájöttünk, de miért oldották fel miattad a tagfelvételi moratóriumot?

– Talán a pénz miatt? Ha újemberek házasodnak, a király ad nekik hozományt. Tegnap a kedves fejedelemasszonynál a gyámügyi előadó azt mondta, hogy így a hozományom a kolostoré. A héten megírják a szerződést közösen. A rendház, az NTH és a Királyi Gyámhatóság.

Kint még mindig zuhogott a hó, Ince, a gondnok pedig az ablakunk előtt lapátolt, faforgácsot és homokot szórt a járdákra. Felnézett, egyenesen rám, majd gyorsan elfordította a fejét. Micsoda nyomorult kis lélek. Ne felejtsek el imádkozni érte délután, gondoltam.

– Bocsánat, ki szeretnék menni az illemhelyre – mondta Helénke.

– Persze. Siess, mert jön a tanár.

Dr. Radványi Theodor áldozópap tanította a dogmatikát. Fiatal, szégyellős, zaklatott ember, néztük az ablakból, ahogy átment a belső udvaron, övé a második óra, de nem a mi épületrészünk felé tartott, hanem az emeleti csigalépcső felé.

– Ezt is behívta a kedves fejedelemasszony. Késni fog az óráról, hurrá. Ilyen még nem volt, biztos, hogy a Helénke miatt hívta be. És akkor tényleg ezért késett a Frigyes papa is az első óra előtt. Nahát.

És Theodor tényleg késett jó negyedórát, aztán mikor megjött, szörnyen viselkedett. Nekiállt feleltetni, de minduntalan belezavarodott a saját kérdéseibe, elpirult, rájött, hogy észrevettük, hogy elpirult, akkor feldühödött, hebegett-habogott, véletlenül leverte a

tanári asztalról a tintatartó tégelyt, olyan kérdésekkel büntetett bennünket, melyek hittudomány szakos egyetemistáknak is nehezek.

– Hogyan egyeztethetők össze a bibliai teremtéstörténet teológiai igazságával a világ fejlődéselméleti elképzelései, ha a problémára a Providentissimus Deus elvét alkalmazzuk?

A felelő csak nyökögött valamit evolúcióról meg poligenizmusról, Helénke pedig hiába jelentkezett, hogy majd kiesett a padból, dr. Radványi Theodor tudomást sem akart venni róla. Pedig még nem is ismerte őt. Kapkodott, méltatlankodott, borzalmas osztályzatokkal dobálózott, olyan hisztis volt, amilyennek még nem láttuk.

Óra után elcsigázottan húzogattam a főkötőm keményített szárnyacskáját.

– Te Erzsike, ez a Theodor bele fog szeretni a Helénkébe.

Az órák után a kolostor folyosóin a fal mellett, lesütött szemmel mentünk a refektóriumba, ott ebéd előtt elmondtuk a déli Úrangyalát.

– Íme az Úrnak szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint…

Aztán elmondtuk az asztali imákat, csendben ettünk, a tekintetek cikáztak, Erzsike nézte Helénke csuklóján a keményített kézelőt, és persze nem láthatott alá, de Helénke észrevette, hogy nézi, megcsóválta a fejét, mintha csak azt mondta volna, hogy jól van, jól van, hát elmesélem, ha ennyire nem nyughattok miatta.

– Melyik vagy? – kérdezte Erzsike óvatosan szétnyomva egy darab petrezselymes burgonyát a foga között. Helénke persze meghallotta, de nem válaszolt, mert a refektóriumban szilenciumot tartunk. Aztán az első délutáni tanóra előtt megint megkérdezte Erzsike, és akkor Helénke megmondta:

– Szent Rita 2-es.

– Gondoltam. De ugye nem voltam tapintatlan?

– Ó, dehogy. Vállalnunk kell magunkat.

– Milyen nemes lelkű vagy.

– Ez nem valami nemes dolog, simán csak normális. A hallgatás és az elfojtások megbetegítik a lelket. Teremtőnk úgyis mindent tud.

Óra alatt már terjedt, hogy Helénkét visszavették a vőemberétől, mert az nem tudott rendesen alkalmazkodni, kínlódott miatta a Helénke. Akkor a vőembert a Nemzeti Természetjogi Hatóság besorozta próbaidős királyi munkásnak, és most az NTH mentőszolgálatánál kocsis. A Megváltott Ország bevezetése óta az NTH nem ismer tréfát, megkülönböztetetten támogatja az elítélteket, az újembereket, a nyúlszájúakat, a férfiakat meg az autistákat, és szentnek tekinti a törvényes védelmüket. Van, aki szerint nem csak a törvényest.

Kovács tisztelendő, a polgári népiskola tanára tanította a vallásföldrajzot, és szinte csak Helénkére számíthatott; a többiek mind sutyorogva pletykáltak, vagy hallgatták, mi derül még ki. A szünetben aztán átjött szoror Bertolda, a folyosóról visszaterelt bennünket a tanterembe, és szép, mély hangján a lelkünkre beszélt:

– Kedveskéim, hát legyen már önökben annyi! Hogy fogják önök ezt mind meggyónni? Kérem, ne hozzanak szégyenbe a fejedelemasszony és a tisztelendő kanonok atyák előtt. És mit fog gondolni rólunk új novícia húgocskánk? Kérem önöket, az esti lelkiismeret-vizsgálaton idézzék fel ezt a mai… ezt a sok illetlenséget. És bánják meg.

A vacsora után következett az Úrangyala imádság, majd egytized a rózsafüzérből karban, aztán regráció; a közös hálókban fél órát imádkoztunk térden állva, majd lelkiismeret-vizsgálat. Utána Bertolda nővér kiment pisilni, Erzsike meg gyorsan megkérdezte Helénkét:

– Mikor tudtad meg?

– Mit mikor tudtam meg?
– Hát mit, hát hogy ki vagy.
Helénke most már elpirult, de rámosolygott Erzsikére.
– Hogy lehetsz ilyen tapintatlan, Erzsike – mondtam neki elhűlve.
– Látod, hogy nem bánja, ha kérdezem.
– De hát délelőtt már kérdezted. Neked egyáltalán semmi fogalmad nincs a mások érzékenységéről?
– Úgy tudtam meg, hogy megmondták – szólt közbe Helénke –, a Nemzeti Természetjogi Hatóságnál mondták meg, mikor… kikészültem.
– Nem jöttél rá magadtól?
– Nem – önkéntelenül a csuklóján húzódó hegek felé nyúlt, de a mozdulat megállt.
– Hogyhogy nem jöttél rá? Adaptábilis vagy. Ha új környezetbe kerülsz, alkalmazkodsz, és gyorsabban megtanulsz mindent, mint a régiemberek.
– De hát Erzsike, a gyerekek sem jönnek rá, hogy valaha megszülettek. Azt később tudják meg a szüleiktől meg a többi felnőttől. Nem? Az, hogy valaki gyorsan tanul, az azt jelenti, hogy gyorsan tanul, nem pedig azt, hogy eleve mindent tud. Főleg nem arról az időről, amikor még nem létezett, mert éppen akkortól lesz képes emlékezni és tanulni, amikor már létezik.
– Így van, Erzsike, hagyd őt békén – nagy lelkesen minden alkalmat megragadtam, hogy Helénke mellé álljak –; és például azt sem tudjuk meg magunktól, hogy meg kell halnunk, azt is úgy tanuljuk.
Erzsike, a jóságos lélek, könnyen engedett, itta Helénke szavait, de nem tudta abbahagyni.
– És hogy volt, mikor megmondták?
– Mit?
– Hát hogy ilyen… segédeszköz vagy.
– Tényleg nem tudsz uralkodni magadon, Erzsike? Hogy lehetsz ilyen otromba? Ő már régen nem segéd... Tudod, hogy ez a generáció nyitott kódolású. Ő jobb ember, mint mi ketten együtt.
– Úgy volt, hogy gyermeket szerettem volna, de a vőemberem nem akarta. És akkor összeszeomlottam. – Keresztet vetett. – A mentőben újraélesztettek, aztán az NTH kórházában mondták el, hogy Szent Rita 2-es vagyok, meg a többi ilyesmit, meg utána a terápián és a rehabilitáción.
– Hogy lehetett ilyen? De hiszen aláírta a szerződést, amikor megvásárolt téged, hogy ha te gyereket akarsz, közösen kell felnevelnetek az Úr parancsa szerint.
– Nem volt rossz ember. Csak túlságosan a testi vágyak vezették. De hát neki is igaza van, végül is eleve azért vett meg.
Szoror Bertolda visszajött, behúzta a függönyt, elfújta a gyertyát, lefeküdtünk, és az ágyban fekve még közösen elmondtunk egytized rózsafüzért.
– Az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus, aki a halottaiból feltámadott.
Odakint a hó alatt aludt a kisváros.

Hónapok teltek el bizalomban és szeretetben. A gyóntatónkkal olyan őszinték voltunk, mint addig, ám ugyanazokat a bűnöket egymásnak az álmaink, az emlékeink és a múltunk ágas-bogas kapcsolódásaival suttogtuk el az ebéd utáni rövid sétákon a kertben, hajnalban és az esti regráció előtt, mikor szoror Bertolda a mosdóban volt. Aztán ezt is meggyóntuk.

Odakint már olvadt a jég, hosszabbodtak a nappalok. Esténként, mikor mindenki aludt, beszélgettünk.

– És… és az milyen volt? – suttogta Erzsike Helénke felé.

– Miféle az?

– Hát az. Tudod.

– Na de Erzsike, ez túlmegy minden határon – komolyan mérges lettem rá –, mi nem ezért vagyunk itt, hanem hogy kiszabaduljunk az akaratunk meg az ösztöneink bilincseiből, és engedelmeskedjünk.

– Az is engedelmesség volt, nővérkéim. Jó volt. Először tapintva éreztem őt, aztán megláttam, megszerettem a szagát, megtanultam főzni, mondtam, hogy szerezzen szobanövényeket, először nem értette, hogy azt minek, de szót fogadott. Aztán feltűnt nekem, hogy a lakóházunkban a többi nő ruhákban jár, akkor kértem, hogy vegyen nekem ruhákat, szóval szép lassan ő is tanult, rájött, hogy felelősséggel is jár, hogy vagyok neki. Bemutatott a barátainak, vasárnap templomba mentünk, nyaralni mentünk. Én – Helénke felindultan babrált a főkötője szárnyával – nagyon megszerettem.

– A gazember.

– Nem volt rossz ember – majdnem sírt.

– És hogyhogy nem világosított fel? A vételi szerződésben vállalta, hogy meg kell neked mondania, nem?

– Nem mondta meg. Szégyellte, hogy engem egy intimshopból hozott.

– Vagy csak kulturálatlan volt. Nem tudott rendesen kommunikálni? A családjáról és a gyerekkoráról például beszélgetett veled?

– Keveset. Egyszer kérdeztem, akkor mondta, hogy az anyukája törzstiszt az északi gyors reagálású regimentnél, az édesapja meg lakáj a tartományi alkormányzó második titkáránál. Vasárnaponként náluk ebédeltünk, de ott ilyesmikről nem illett beszélni.

Együtt aludtunk, ettünk, lélegeztünk, és rejtettük a hulladékos zsák legmélyére a véres betéteket, együtt térdeltünk halálfejes rózsafüzérünket morzsolgatva.

– Mennyei Atyaisten, irgalmazz nekünk! Megváltó Fiúisten, irgalmazz nekünk! Szentlélek Úristen, irgalmazz nekünk! Szentháromság Egyisten, irgalmazz nekünk! Az Ég és Föld mindenható teremtője…

Ő mellettem térdel, mondjuk a litániát, ő nem csinál semmi mást, mégis elvonja a figyelmemet az áhítatról. Valami történt, Helénke nem olyan, mint máskor.

– Irgalmazz nekünk! Láthatatlan és kifürkészhetetlen Isten, irgalmazz nekünk! Mindenható és bölcs Isten, irgalmazz nekünk! Hosszan tűrő és irgalmas…

Fönt a mérművek között a színes üvegen a legyengült fény pászmái, még följebb a mellékhajó sötét magasába tűnő ívek, és lent a kötegpillér körül úszunk a kántálás hűvös párájában. Valamit nem mond el nekem.

– Isten, irgalmazz nekünk! Nagy jóságú és igazságos Isten, irgalmazz nekünk! Aki minden teremtményeden könyörülsz, irgalmazz nekünk!

Nem nézek oldalra, csak figyelem, ő észre sem veszi. Nincs is mit észrevennie, esetleg azt, hogy rá akartam volna nézni, és mégsem tettem. Meggyónom.

Szoror Leona előttünk térdel, és hátul nincs szeme; viszont van érzéke az áhítatos lelkekben rezonáló tér legkisebb rendetlenségére – hatvan év kolostor után már nem kell a szem. Szoror Leona keményített, vasalt fejdísze kissé megbillen; felfigyel ránk. Majd ő is meggyónja.

Dogmatikaóra előtt Helénke kiment dr. Radványi Theodor elé, amikor az a kolostorudvaron át az iskolai épületrész felé jött. A folyosóablakból láttam, hogy mond neki valamit, Theodor erre tiltakozik. Vitatkoznak, aztán faképnél hagyja a barátnőmet, jön órát tartani. Helénkének utána kellett bekullognia.

Szünetben odamentem hozzá.

– Ugye nem csinálsz semmi olyasmit?

– Öngyilkosságot? Ó, nem, azt többé sosem – sápadtan mosolygott –, az bűn.

– Ugye nem akar megszöktetni?

– Dr. Radványi? De akar.

– Hát akkor mi a baj? Te is szerelmes vagy, nem?

– De másba.

– Akkor mit akarsz a Theodortól?

– Hogy segítsen. Hiszen már amúgy is elkezdte szervezni.

– De hát te megbolondultál? A Theodor magának és neked kezdte el szervezni. Még szép, hogy nem akar segíteni, hogy más szöktessen meg.

A következő órán nem tudtam figyelni; Helénke és Tóbiás Frigyes bácsi az 529. évi orange-i zsinatról társalgott, és a szabad akaratról ott folytatott vitákról. Azt hiszem, a többiek sem tudták követni őket. Tehát Helénke beleszeretett valakibe. Szabad akarat, ugye? Most már mit csináljak? Ha feljelentem őt a szororoknál, akkor itt marad velem örökre. Feljelentem.

A szüneteket mindig vele töltöttem, de most más nővérkékkel beszélgettem, aztán csak odanéztem: egyedül állt az ablak mellett, és nézte a belső udvaron át hazafelé ballagó tanár bácsit. Ez biztos, hogy megbolondult. És akkor mégis odamentem hozzá.

– Segítek. Csak mondd el, mi ez.

Erre elfátyolosodott a szeme, és megszorította a kezemet.

– Az esti Úrangyala után elmondom neked az egészet. Az Úr akaratán múlott.

Ettől kezdve Helénke minden dogmatikaóra előtt beszélt a Theodorral, az menekült előle, hallani sem akart az egészről, aztán egyszer csak nem bírta tovább. Egyik órán, mikor Teilhard de Chardin elméletéről volt szó, megkérdezett bennünket, hogy milyen erők határozzák meg az élőlények Teremtő felé törekvését. Senki nem tudott vagy mert válaszolni, csak Helénke jelentkezett. Theodor próbálta nem észrevenni.

– De hát kérem szépen. Gondoljanak arra, kedves nővérkék, hogy a fejlődés visszavezethető a természeti törvényekre, azonban mégsem a véletlen határozza meg az evolúciót. Mi tehát az egyik erő, és mi a másik?

Akkor Helénke nem jelentkezett tovább, hanem megszegte a szabályt, és közbeszólt:

– Az evolúcióban a tangenciális, azaz fizikai és a radiális, azaz szellemi energia nyilvánul meg. Teilhard de Chardin szerint. Nem pedig a véletlen, ahogy Darwin feltételezte.

Dr. Radványi ekkor felugrott, elővette a telefonját, és kiment a folyosóra. Ettől kezdve Helénkének nem kellett erőltetnie, Theodor minden órája előtt beszélt vele pár szót. Csendesen, belenyugvón, komolyan, égő szemekkel, fojtottan.

Sötött a drága nap, a kolostor belső udvarán rigók futkostak a sárgáról zöldre váltó aranyesőbokrok alatt, a hátsó kertben pedig nehéz virágillatok úsztak. A délelőtti tanóráinkon Tóbiás Frici bácsi, Radványi Theodor és Kovács tisztelendő váltogatták egymást szoror Leonával, szoror Bertoldával és a fejedelemasszonnyal, aztán eljött a nap, amikor egy

dogmatikaórán Theodor az asztalom mellett elhaladva egy papírgalacsint ejtett az ölembe. Óvatosan odanyúltam, kisimítottam; ez volt rajta: holnap.

Másnap Helénke beteget jelentett, és a szobánkban maradt, Theodor pedig az órán, mindenki füle hallatára megkért, hogy menjek le a gondnokhoz krétáért, mert az ő krétája köves, és ő nem állhatja, ha írás közben a kréta csikorog a táblán.

– Még az óra vége előtt érjen vissza ide – mondta jelentőségteljesen.

A nővérkéink nem csodálkoztak, mindenki tudta, hogy Theodor elvből nem használ sem interaktív plazmaernyőt, sem más bioelektronikus vagy neuronetes segédeszközt, hanem a táblára szeret ábrákat rajzolni.

Felálltam és nekiindultam. A hátsó épület földszinti kapualján keresztül átszaladtam a nagy kertbe, végig a kavicsos ösvényen, a főépület falához épített műhelyhez. Láttam, nyitva az ajtaja, megkopogtattam az ajtófélfát, Ince megfordult, nem köszönt, csak nézett az alamuszi szemeivel, de aztán inkább lesütötte a tekintetét, mint egy szerzetes.

– A ruhák az asztalon vannak – mondta –, én csak behoztam őket, nem tudok semmiről.

Egyszerű, hosszú, barna lenvászon szoknya, széles öv, fehér blúz állógallérral és egy kevés fodorral, a blúz alá egy fűző, fölé pedig úti köpeny és széles karimájú kalap. Nyúltam értük, de Ince elém ugrott. Izgalmában a szája szélét nyalogatta.

– De hát mit akar ön?

– Azt. Csak akkor adom oda.

– De hát a kanonok úr kifizette önnek. Hogyan gondolhat ön ilyesmire?

– Kifizette. De hiába. Csak akkor adom oda.

Kiszaladtam a műhelyéből, és nem mert visszatartani, én mégis megálltam, néztem jobbra, balra, a kertben egy lélek sem járt. Teremtő Atyám, most mi lesz? Helénkének világi ruhába öltözve rögtön a főkapu előtt kell lennie. Segítenem kell neki, de ha ez a durva kezű munkás hozzám ér, belehalok. Csinálja, aztán tisztítószert iszom, úgy végzek magammal. Nem, azt soha. Akkor is segítek neki, tegyen velem ez az ember, amit akar, aztán én is megszököm a Helénkével együtt. Azt nem lehet, nekem ott nincs helyem, az NTH még ma visszahozna. Akkor megölöm Ince gondnokot most azonnal, elviszem a ruhákat Helénkének, aztán várom a sorsomat. A rend és a püspök úr ítéletét. Ez maradt, legyen, aminek lennie kell. De hogyan ölöm meg ezt a dühödt szatírt? Visszamentem a műhelybe, vigyorgott, amikor meglátott.

– Ez nem járja, nem engedem, nem akarom, maga pedig szégyellje magát. Nem gondol a lelke üdvére? Feljelentem a fejedelemasszonyunknál.

– Engedje. Nem fog fájni.

Kővé váltan tapasztottam a hátamat a falhoz, Ince gyorsan becsapta az ajtót, kulcsra zárta, nézett volna engem is, és sunyta volna lefelé is a szemeit. Micsoda csúszómászó. Közeledett a feje az arcomhoz, én a fejemet is a falnak szorítottam, nem tudom, a fal volt hideg vagy a testem, az Ince letérdelt, nyújtotta a kezét, elérte a ruhám szegélyét, benyúlt alája, a keze, a keze, hozzáért a cipőmhöz, és akkor megfogott. Éreztem a harisnyán át, ahogy a meleg ujjai fogják a bokámat, reszketegen körbefonják, a lapátkéz finoman megszorítja ott, ahol a legkarcsúbb, de nem bírja tovább, görcsösen, erősen szorítja meg, aztán valami nyüszítést hallottam, az Ince visszahúzta a kezét, és furcsán, görnyedten szaladva bebújt a satupad mögé.

– Menjen el – lihegte –, menjen már!

Összeszedtem a ruhákat, futottam a kerten át, aztán a belső udvaron át, fel az első emeletre, a lépcsőkön nem találkoztam senkivel, a szobánkban Helénke kiugrik az ágyból, és gyorsan öltözik, megkötöm a hátán a fűzőt, milyen arányos az alakja, szépek a mozdulatai, ráadom a köpenyt, a kalapot, ő kinyitja az ablakot, ez volt a jel. Megmutatta magát, erre lent a téren a hintóból kiszállt egy civil ruhás hatósági tisztviselőnő. Én szaladok a folyosóra, intek Helénkének, hogy jöhet, lefutunk a lépcsőkön, mindenütt én megyek elöl, és akkor jaj. A fordulónál szoror Leona állt előttünk.

– Teremtőm – nyögte Helénke.

Dermedten álltunk, ő ránk emelte öreg szemét, aztán lesütötte, és lassan félrehúzódott az utunkból. Kopogott a cipőnk a kövön, máris a kapualjban állunk, a kedves portás nővér éppen kinyitotta a kisablakot, hogy megnézze, ki csengetett.

– Dicsértessék – köszöntek kintről –; NTH-futárszolgálat. A fejedelemasszonyhoz jöttem; megbeszéltük. Várja a királyi permissziót.

– Mindörökké. Tessék bejönni. Ugye ismeri a járást?

A kedves portás nővér kinyitotta a nagykapu fiókajtaját, amelyen kocsi nem fér be, csak ember, a hatósági személy belépett, én pedig megszorítottam Helénke karját.

– Most.

Ő gyorsan megcsókolta a kezem, és határozottan lépkedve elindult a nyitott kapu felé, előreszegett állal, barátságosan nézett a kedves kapus nővérre, az pedig nyilván nem ismerte meg a polgári ruhás, kalapos hölgyet; egy másodpercig tétovázott, Helénke pedig köszönt neki, és kilépett a kapun a kisváros orgonás, tulipános, méhecskés, szellőillatú főterére, büszke alakján végigsurrant a délelőtti napsugár.

Könnyű por szálldosott a nyitott ajtajú kocsi körül, bent kövér, idős férfi ült: dr. Tóbiás Frigyes oltárigazgató, a kolostori iskola egyháztörténet-tanára – az első férfi, akit a kolostorban Helénke elé küldött a végzet.

Mikor Frici bácsi meglátta őt, gyorsan le akart szállni, hogy besegítse a hintóba, az egyik lábát lefelé nyújtotta a hágcsó legfelső foka felé, de nem érte el, akkor azt a lábát visszahúzta, és a másikkal próbálkozott, de nagy búsan azt is visszahúzta. Csak ügyetlenkedett, Helénke pedig nem teketóriázott, beszállt, és leült Frici papával szemben, az pedig zavarában elővette a nagy, kockás zsebkendőjét, és törölgette a homlokát. Becsukták az ajtót, a kocsis rákiáltott a lovakra, megpiszkálta őket az ostorral, és elindultak, a kedves portás nővérke pedig ráadásul még becsukta az ajtót, kívül rekedt a zsongó, langyos délelőtt.

Leona nővér a kápolna felé tartott; utolértem. Milyen lassan jár, milyen kis töpörödött és milyen békés. Eltelik majd tíz év, aztán még tíz és még tíz és még több év, és ha majd szembejön velem a folyosón egy kedves novícia, elárad bennem, hogy minden így a legjobb, ahogy lett. Ahogy majd akkorra lesz. A százezer nemzedéken át ívelő véletlen is oda tart, ahova a Teremtés: az új aranykorba.

Köszöntöttem szoror Leonát, és mentem tovább, mindenütt a fal mellett haladva, lesütött szemmel, és imádkoztam addig is, amíg a tanteremhez visszaértem.

– Imádkozzál érettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján.

Amikor a lakkozott hintó befogadta és elrejtette előlem Helénkét és dr. Tóbiás Frigyest, de a kolostorkapu még nyitva volt, láttam a fényes, gesztenyeszín hintóajtón a címert: fehér mezőben fekete fogaskerék, benne piros szív, abban fekete fogaskerék, abban piros szív.

KÖTTER TAMÁS

AZ UTOLSÓ GÉP NYUGAT FELÉ

Gyorsan közeledtek. A gépraj mögött a légelhárító lövegek tucatnyi fekete felhőcskéje jelent meg az égen. Mintha zsinóron húzták volna a robbanófellegeket: végigsétáltak az alakzaton, és egy gépet felgyújtottak. Egy másik is találatot kapott, de égve is tovább repült egy ideig. Még el sem oszlottak a füstpamacsok, amikor ellenséges vadászgépek csaptak le rájuk. A kaotikus légi harc jó, ha tíz percig tartott, miközben újra és újra ugyanaz a kép töltötte be az eget: egy lángnyelv, magasba emelkedő füst és zuhanó gép.

– Készüljenek, vendégünk érkezik! – adta ki a főhadnagy a parancsot, le sem véve szeméről a távcsövet, amikor az izgatott darazsakként cikázó vadászgépek közt apró lepkeként lebegő kétüléses futárgép megbuktatta az orrát, és a leszállóhelyet megcélozva ereszkedésbe kezdett. Ketten vették üldözőbe. Az egyikkel egy kísérő vadász végzett, pilótája, önmagát feláldozva, hulló falevélként csapott le rá, a másikat a leszállóhely körüli házakra telepített légvédelmi gépágyúk szedték darabokra. Az apró gép a birodalmi repülőgépipar egyik figyelemre méltó terméke volt, rövid fel- és leszállópályákra tervezték. Ennek ellenére a főhadnagy úgy látta, hogy a pilótának minden ügyességére és tudására szüksége volt, hogy az egyenetlen talajon orra ne bukjon a gép. A repteret egy emeletes házaktól körülvett park helyén alakították ki, arra az esetre – ami aztán az ostrom első hetében be is következett –, ha az ellenség elfoglalja a város peremén lévő reptereket. A fákat és a bokrokat kivágták, földgépekkel egyenletesre gyalulták a terepet, hogy alkalmas legyen az utánpótlást szállító vitorlázógépek fogadására, amelyek hasznavehetetlen roncsai most félresöpörve, az egykori tér két hosszanti oldalán álló házak mellett tornyosultak.

– Isten hozta a fővárosban! – kiabálta a pilóta fülébe a főhadnagy.

Név, rang. A főhadnagy gyorsan túlesett a bemutatkozáson. Vele ellentétben a pilótának erre nem volt szüksége. A birodalomban mindenki ismerte. A propaganda imádta az apró, törékeny, szőke, kék szemű, széles mosolyú fiatal nőt, aki szívósságban még a légierő férfi pilótáin is túltett. Vadászgépeket és olyan szárnyas bombákat tesztelt, amelyeket több száz kilométerről lőttek ki az ellenséges városokra. Megjelenésében most is volt valami filmsztárszerű: fekete bőr pilótaruhát és csizmát viselt, garbónyakú pulóverrel, a nyaka köré fehér selyemsálat tekert.

– Üdvözlöm – biccentett a nő. – Kérem, vigyen azonnal a kancelláriára, a Vezérhez.

Bár semmilyen katonai rangot nem viselt, a főhadnagynak eszébe sem jutott, hogy ellentmondjon a parancsnak is beillő kérésének, vagy a küldetés céljáról érdeklődjön, mindössze annyira futotta a bátorságából, hogy megjegyezze, feltehetően rázós útjuk lesz.

– A környék nagy részét még mi ellenőrizzük, de az ellenségnek sikerült beszivárognia, és katlanokra szabdalni a város védelmét – magyarázta a harci helyzetet a tiszt. – Egyszóval el vagyunk vágva a kormányzati negyedtől. Csak az őrjárataikon keresztül juthatunk oda. Könnyen lehet, hogy harcba is keveredünk velük. Biztonságosabb lenne, ha megvárnánk, amíg helyreállítjuk az összeköttetést.

– Erre most nincs idő. Induljunk! – mondta válaszképpen a nő.
– Rendben – bólintott a főhadnagy, aztán még kiadott néhány parancsot, és intett az egyik katonának, hogy csatlakozzon hozzájuk.

– Kérem, menjenek el innen! Itt nők és gyerekek vannak! Ha az ellenség megérkezik, és katonákat talál itt, felrobbantja a bunkert.
– Nem megyünk sehova. Maga pedig fogja be a száját, és maradjon csendben – intette le a pilótanő az egyre csak jajveszékelő vöröskeresztes nővért, anélkül hogy hátrafordult volna.
Egy géppuska tüze, amelybe rövidesen más gépfegyverek, puskák és kézigránátok robbanásainak hangja keveredett, űzte le az óvóhellyé alakított pincébe a kis csapatot. Két őrjárat csapott össze a fejük felett. A civilek, akik egy szebb és boldogabb időben talán autogramért tolongtak volna a Vezér kedvenc pilótanője körül, most igyekeztek minél távolabbra, az óvóhely belsejébe húzódni mellőlük. A pilótanő rezzenéstelen arccal vette tudomásul pálfordulásukat, ami lassan a teljes lakosságot jellemezte.
– Azt mivel érdemelte ki? – törte meg a csendet a pilótanő.
A lépcsőfeljáró aljában, a sötétben álltak. Hallották, ahogy felettük egyre csak dörögnek a fegyverek. A levegő szinte megdermedt a pincében, csend borult a helyiségre. Még a nővér is abbahagyta a jajveszékelést. Mindenki lélegzet-visszafojtva várta, hogy kinek a javára dől el a fenti küzdelem.
– Ezt? – pillantott le a főhadnagy a nyakában lógó kitüntetésre. A Vezér elrendelte, hogy a tisztek a „végső összecsapásban" a harctéren is viseljék a kitüntetéseiket, ezzel is lelkesítve a vezetésükre bízott csapatokat.
– Maga nagyon bátor férfi – mondta a nő, miután a főhadnagy röviden elmesélte, hogyan maradt magára egy páncéltörő állásban, miként töltött, célzott, lőtt és semmisített meg egymaga egyetlen ágyúval tizenegy ellenséges nehézpáncélost.
– Köszönöm – mondta a férfi. – De ön sokkal inkább megérdemelné. Ennél jóval bátrabb és nagyszerűbb tetteket hajtott végre – próbálta ügyetlenül viszonozni a nő bókját.
– Ugyan – legyintett a nő, s bár elegáns fölénnyel igyekezett palástolni, de a főhadnagy figyelmét még az óvóhely félhomályában sem kerülte el az arcán átsuhanó szomorúság. Tudni vélte az okát: a Birodalmi Légierőnek még akkor sem lehettek nők a tagjai, ha olyan remek pilóták voltak és olyan bátor, merész tetteket hajtottak végre, mint ő. Még ez a nő sem érdemelhette ki minden katona álmát, a Birodalmi Kereszt első fokozatát. Ezen a szabályon még a Vezérnek sem volt hatalma változtatni.
– Én csak annyit akartam mondani, hogy ha valaki, akkor… nos, ön biztosan kiérdemelte már… többször is – mentegetőzött, és gabalyodott bele a mondanivalójába a főhadnagy.
Amikor a nőre pillantott, szerette volna leharapni a nyelvét.
– Köszönöm, főhadnagy, de egészen jól megvagyok a kitüntetése nélkül is – mondta türelmét vesztve a pilótanő.
– Bocsásson meg.
A harci zaj alábbhagyott. Minden szem a lépcsőlejáróra szegeződött. A főhadnagy megmarkolta a fegyverét, de végül nem kellett használnia. Az ellenség helyett az óvóhely bejáratánál őrködő katona jött le a lépcsőn:
– Elmentek. Úgy látom, hogy szabad az út.

– A győzelem után újjáépítünk mindent, az egész várost. Minden egyes épület ugyanolyan szép lesz, mint régen. Meglátja, észre sem veszi majd, hogy itt valamikor harcoltak.

A kancellária épülete előtti téren álltak. A hely csatatérre emlékeztetett: tele volt hatalmas bombatölcsérekkel, szobrok roncsaival és gyökerestül kifordított fákkal. Maga a kancellária sem festett különbül. Ez az egykor impozáns épületegyüttes most romokban hevert, tűz marta, kormos falain vakon meredeztek a hatalmas ablakok; sűrű fekete füst szállt fel belőle.

Talán a Vezérrel való közelgő találkozás izgalma tette, de még a pusztulás apokaliptikus képei sem kedvetlenítették el a nőt. Bunkerbeli rosszkedvének nyoma sem volt. Áradt belőle az energia és a vitalitás, mint a filmhíradóban, amikor egy-egy hőstette után nyilatkozott. A főhadnagy sajnálta és egyben csodálta is ezért: a világa, amelyet még most is istenít, a szeme láttára omlik össze, de ő egy fikarcnyit sem veszített a hitéből. Öt éve, amikor a főhadnagy tizennyolc évesen belépett a párt hadseregébe, még ő is hitt a Vezér ígéretében, a végső győzelemben. De mindez már a múlté volt, hitét elnyelték a kelet végtelen síkságai, ahol télen a hideg, nyáron a lüktető forróság uralja a terepet, és töri, zúzza, morzsolja apró darabokra a testet, mint a sivatag a követ. Egyedül a családjának és a túlélés ösztönének köszönhette, hogy megmenekült ebből a földi pokolból.

– Sajnos, nem tudom, hogy milyen volt a háború előtt. Én már csak így láttam.

– Nem járt előtte a fővárosban?

– Nem – felelte a főhadnagy, aztán megemlítette egy vidéki kisváros nevét, ahol született, majd nevelkedett.

– Ezek szerint a családja ott él.

– Igen.

– Gyerek?

– Kettő.

– Helyes. Legyen rájuk büszke. A családok adják a birodalom életerejét – idézte a Vezér egyik kedvelt mondását a nő.

Ragyogó karriert befutó diplomata férjével három gyerekük volt. A képes újságok gyakran írtak róluk.

– A család fontos dolog, főhadnagy – folytatta rövid szünet után a nő. – Végső soron mindent miattuk csinálunk. Maga is így gondolja, nem?! – pillantott a főhadnagyra.

– De igen.

A Vezér bunkere, vagy ahogy hivatalosan nevezték, az Erőd, a kancellária épülete alatt húzódott, elő- és mélyerődre tagozódott. Az előerőd folyosóját gázbiztos zsilipkapuként funkcionáló, nehéz acélajtó zárta el a mélyerődtől, amely egy szinttel lejjebb helyezkedett el. A főhadnagy idáig kísérhette a nőt.

A főhadnagy szeme csak lassan szokott hozzá a búra nélküli égők vakító fényéhez, amely visszatükröződött a csupasz, fehér falakról. Minden olyan kicsi volt – elszomorítóan, befejezetlenül, méltatlanul kicsi. A Vezért mindenütt körülvevő pompát itt, a pokol tornácán már csak a padlót borító vörös szőnyeg és néhány, a kancelláriáról lehordott bútor idézte. Követek, miniszterek és csatlós államok vezetői helyett most fáradt, mocskos katonák nyúltak el vagy aludtak ültükben az arannyal futtatott, gazdagon díszített fotelekben; konzervek, lőszeresládák, ételmaradékok borították az intarziákkal díszített dohányzóasztalokat. A bunker építési munkálatai túl későn kezdődtek, így még nem száradt ki teljesen. A padlózatban és a falakban rekedt nedvesség miatt dohos szag terjengett. Minden a halálról szólt, a mulandóság, a vég és a vereség szelleme kísértett, minden arc elgyötört és szürke volt.

A főhadnagy két tiszt mellett talált magának helyet. Hozzá hasonlóan mindketten a párt hadseregének tagjai voltak, de az egyenruhájuk arról árulkodott, hogy vele ellentétben

nem harcoló egységnél szolgálnak. Az ezredes és az őrnagy, ügyet sem vetve az újonnan érkező tisztelgésére, baljós beszélgetésbe merült a jövőjükről.

– Bent már osztják a méregkapszulákat – bökött a fejével az ezredes a mélyerődbe vezető lépcsőt elzáró acélajtóra, ahol a Vezér és közvetlen környezete élt az ostrom kezdete óta. – Az orvos azt állítja, hogy azonnal végez az emberrel. Felesleges szenvedés nélkül. Egy sóhajtás, és kész.

– Gondolom, mi nem kapunk belőle.

– Nem, az csak politikusoknak jár. Tőlünk elvárják a katonás véget.

Az ezredes pisztolyt formált a kezéből, és a halántékához emelte.

– Azok után, amit az ellenségről hallottam, nincs is más választásunk – mondta az őrnagy, bár látszott rajta, hogy nagyon is ragaszkodik az élethez.

– Kibaszott gazfickók. Rohadt, kibaszott gazfickók – mormogta reményvesztetten az ölébe ejtett ökleit bámuló ezredes.

A főhadnagy nemcsak hallotta, de látta is, hogy az ellenség miként szórakoztatja magát a párt hadseregének foglyul ejtett katonáival. Tűzforró vízbe mártották a fogoly kezét, amíg el nem fehéredett. Aztán körbevágták a csuklón a bőrt, és lehúzták, mint egy kesztyűt, csak azután lőtték tarkón – feltéve, ha szerencsés volt az illető, és előtte nem vágták ki a heréit.

– Engem élve nem kapnak el – emelte fel tekintetét az ezredes, de a hangja nem volt túl meggyőző.

– És maga? – fordult a főhadnagy felé a hozzá közelebb ülő őrnagy.

– Én?

– Maga mit gondol a dologról?

A főhadnagyra úgy hatott a kérdés, mint egy áramütés. Összeszorult a gyomra, de ebből semmit sem mutatott. Egy ideje már úgy élt, mint egy robot: ment, ahová küldték, vezette az embereit, és harcolt éjjel-nappal. Tulajdonképpen még örült is neki, így nem maradt ideje a saját sorsán töprengeni.

Mielőtt bármit mondhatott volna, a két tiszt felpattant, és tisztelgett.

A nő állt mögötte. Sápadt volt, az arca fagyos.

– Uraim – fogadta a nő egy biccentéssel a két tiszt köszöntését, aztán szó nélkül elindult a kijárat felé.

– Vigyázzon magára, ezúttal nem lesz vadászkísérete.

Az indulásra kész gép mellett álltak.

– Nem számít – pillantott fel az égre a nő. – Felhős az idő. Ilyenkor nem szállnak fel az ellenséges gépek.

– És maga hogyan fog repülni?

– Én már hozzászoktam, hogy ha kell, vakon repüljek.

Most ugyanolyan kemény és elszánt volt, mint amilyen a megérkezésekor. Egy igazi tigris.

– Hát akkor nem maradt más… – köszönt el a főhadnagy, de a nő közbevágott.

– A főnök a fővárosban marad – nézett jelentőségteljesen a tisztre.

Mindketten tudták, ez mit jelent: a Vezér öngyilkos lesz.

– Főhadnagy, magának mik a tervei?

– Maradok.

– Miért nem jön velem? Ha az esküje miatt aggódik, akkor közlöm magával, hogy a Vezér az Erődben már mindenkit felmentett a szolgálat alól.

– Hová mehetnénk még innen?

– Nyugatra, ott folytatjuk tovább a harcot. Még nem adta fel mindenki. De ehhez olyan bátor katonákra van szükségünk, mint amilyen maga.

– Már eleget harcoltam.

– A város legkésőbb hetvenkét órán belül elesik – győzködte tovább a főhadnagyot a nő. – És tudja jól, hogy a magafajtának nem kegyelmez az ellenség.

– Tisztában vagyok vele.

– Nem akarja viszontlátni a családját? Gondoljon a gyerekeire! – játszotta ki az utolsó aduját a nő.

A válasz rövid csend után érkezett:

– Meghaltak.

– Mindenki?

– Igen – bólintott. – Az egész családom. Fél éve, egy szőnyegbombázásban.

Hosszú másodpercekig csak a távoli ágyútűz morajló hangja hallatszott.

– Sajnálom – emelte fel végül a fejét a nő.

– Ideje indulnia – pillantott fel az égre a főhadnagy. – Lassan kitisztul.

A súlyos, fekete felhők között felsejlett a nap.

– Azt hiszem, igaza van.

– Azért szeretném, ha valamit mégis elvinne magával.

– Mi lenne az? Egy üzenet?

– Nincs kinek üzennem – rázta meg a fejét a főhadnagy. – De itt van ez.

Levette és a nő nyakába akasztotta a kitüntetését.

– Maga nagyon bátor nő, igazán megérdemli – emelte tisztelgésre a kezét.

A nő megremegett, de szólni már nem maradt ideje. Robbanások rázták meg a levegőt, az ellenség a reptér körüli házakat lőtte, néhány aknagránát a kifutópályán robbant, veszélyesen közel a géphez.

– Induljon!

A főhadnagy kiáltása kirántotta a nőt a helyzet fogságából.

– Minden jót – súgta a főhadnagy fülébe, miután megragadta a férfi kezét, magához húzta, és átölelte.

A gép könnyedén szakadt el a földtől, és a rövid kifutópálya ellenére is gond nélkül elkerülte az összeütközést az egykori park végén álló emeletes házakkal. Tett egy kört a reptér felett, és búcsúzásként megbillentette a szárnyait. A főhadnagy megvárta, amíg eltűnik a felhők közt, csak azután nyitotta ki a tenyerét: egy fémkapszula volt benne.